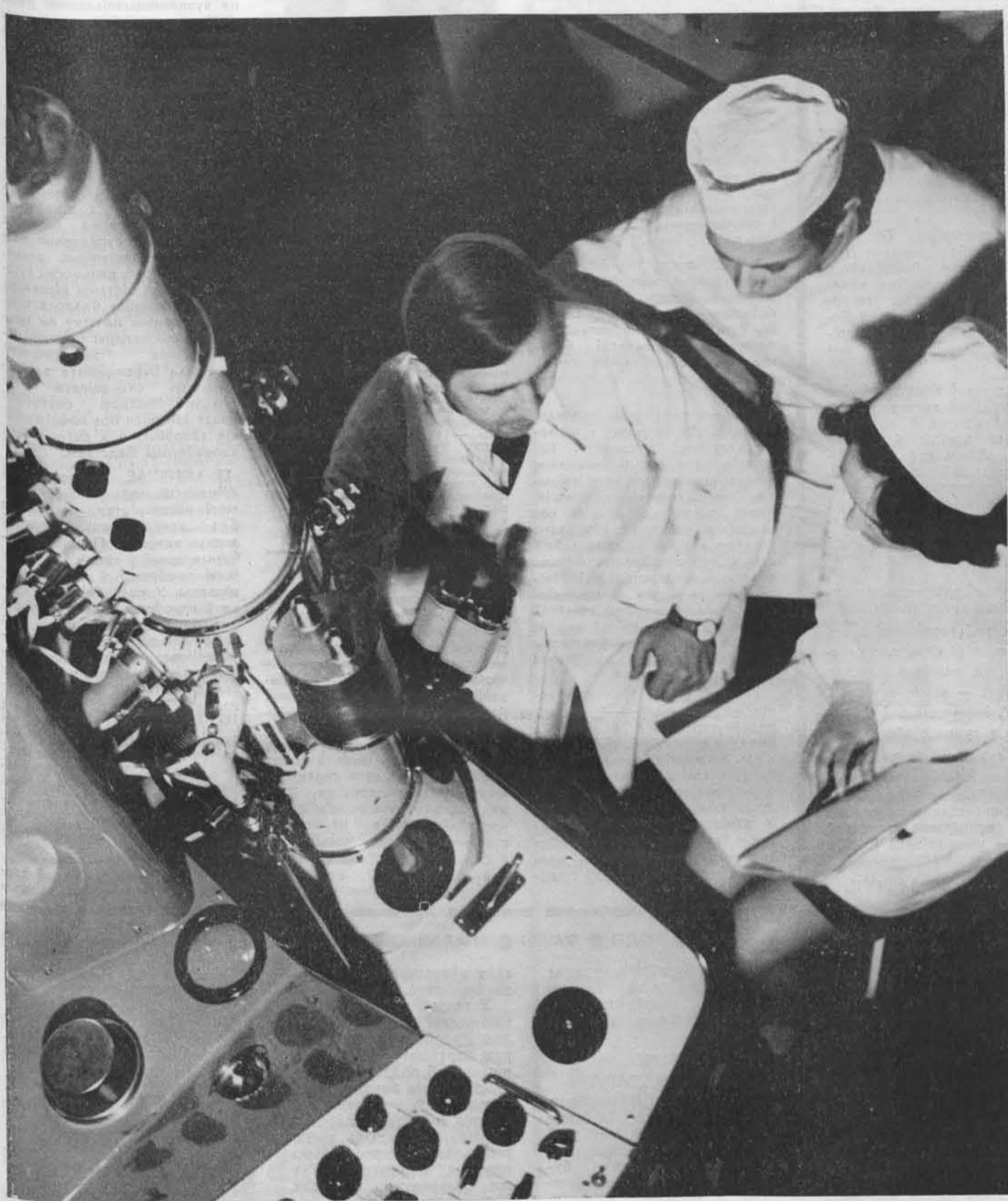

Голас Радзімы

№ 22 (1437)
3 чэрвеня 1976 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Цана 2 кап.
Год выдання 21-ы

У працэсе навучання студэнтаў-медыкаў выкарыстоўваецца самае сучаснае лабараторнае абсталяванне.
НА ЗДЫМКУ: студэнты 1-га курса Гродзенскага дзяржаўнага медыцынскага ўніверсітэта.

Фота У. КАЗЛОВА.

ПРАЎДЗІВАЕ СЛОВА ШВЕЙЦАРСКАГА ЖУРНАЛІСТА

(«Форвертс» аб Беларусі)
стар. 4—5.

ІДЭЙНАЕ ЗМАГАННЕ АСВЕТНІКАЎ І ЕЗУІТАЎ

(«Па слядах забытай палемікі»)
стар. 6.

У НАС ГАСЦЯВАЛА УСЯ УКРАІНА

(«Трыста цёплых сустрэч»)
стар. 7.

ДОБРАГА ЗДАРОЎЯ ЎСЯМУ НАРОДУ

- ТРЬУМФ ТРЯДЗІНАГА ПРЫНЦЫПУ
- МЕДЫЦЫНА ІДЗЕ ДА ЧАЛАВЕКА ● КЛІНІКІ АДНОЙ ХВАРОБЫ
- АД РЭАНІМАЦЫІ ДА РЭАБІЛІТАЦЫІ
- ЭКСПЕРЫМЕНТ НА УСЮ РЭСПУБЛІКУ
- КЛЯТВУ ГІПАКРАТА ДАЮЦЬ МАЛАДЫЯ ●

Мікалай САЎЧАНКА, міністр аховы здароўя БССР

КАЛІ ЧАЛАВЕКУ жадаюць самага дарагога, то гавораць: «Добрага табе здароўя!» Такое пажаданне мы пачулі з трыбуны XXV з'езда КПСС. Менавіта так можна ўспрыняць тую частку Справаздачнага даклада ЦК КПСС, дзе сказана, што сярод сацыяльных задач, якія стаяць перад партыяй, няма больш важнай, чым клопат аб здароўі савецкіх людзей.

Медыцынскае абслугоўванне было адным з галоўных кампанентаў сацыяльнай праграмы партыі і ў мінулай, дзевятай пяцігодцы. То была сапраўды зорная гадзіна ў гісторыі са-

вецкай медыцыны. Ніколі дагэтуль у развіццё аховы здароўя насельніцтва СССР не ўкладалася столькі сродкаў і ніколі яшчэ не быў дасягнуты такі высокі ўзровень эфектыўнасці медыцынскай дапамогі, як у 1971—1975 гадах.

Мінулая пяцігодка адметная для нас перш за ўсё якасным скачком у галіне аховы здароўя. Найбольш поўна ён выявіўся ў нарошчванні і абнаўленні матэрыяльнай базы. За 5 год у БССР на ўзвядзенне медыцынскіх устаноў выдаткавана 126,5 мільёна рублёў (у 1965—1970 гг. — 81 мільён). За гэтыя

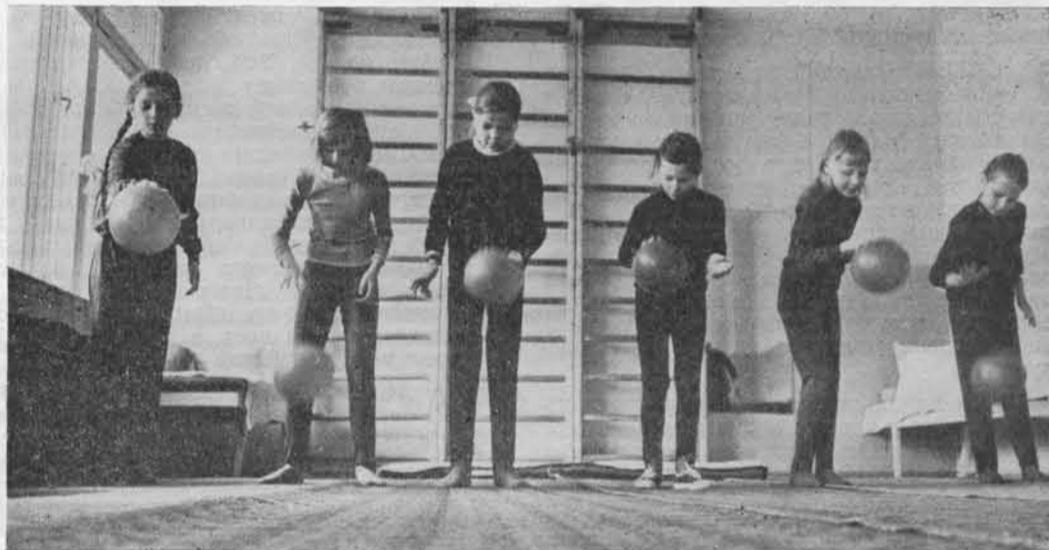
сродкі пабудавана 40 бальніц на 12 тысяч ложкаў і 32 паліклінікі. У іх ліку такія выдатныя здраўніцы, як Мінская, Брэсцкая, Гомельская абласныя бальніцы на 800—900 ложкаў кожная, буйны шпіталь інвалідаў Айчыннай вайны пад Мінскам, медсанчасць Магілёўскага камбіната штучнага валакна, бальніцы ў Салігорску і Навабеліцы, самая буйная ў рэспубліцы паліклініка для наваполацкіх нафтавікоў...

Ва ўсіх установах выдатныя працэдурныя кабінеты, самае сучаснае, нярэдка унікальнае, абсталяванне, кваліфікаваны

персанал. На ўтрыманне кожнага хворага цяпер ідзе значна больш сродкаў, чым некалькі гадоў назад. У выніку інтэнсіўнага будаўніцтва колькасць месцаў у стацыянарах вырасла да 113,7, а ўрачоў — да 26 чалавек на 10 тысяч жыхароў. За гады дзевятай пяцігодкі, як сведчаць падлікі, кожны жыхар рэспублікі шмат разоў трапляў пад увагу медыкаў, атрымліваючы пры гэтым неабходнае лячэнне або прафілактычную дапамогу.

Я мог бы прывесці яшчэ дзесяткі не меш пераканаўчых даных медыцынскай статыстыкі. Усе гэтыя поспехі — вынік гучнага [Заканчэнне на 2—3-й стар.]

«БЕЛАРУСЬ» НАД НЯМУНАСАМ

спецыялісты, усё існуючае, нават самае дарагое, дыягнастычнае і лячэбнае абсталяванне. Зразумела, што эфектыўнасць лячэння тут самая высокая.

На чарзе — пытанне аб утварэнні рэспубліканскіх цэнтраў хірургіі сардэчных сасудаў, хвароб абмену, буйнога алергалагічнага цэнтра, аддзялення пластычнай стаматалогіі і цэнтра спецыялізаванай дапамогі дзецям.

Аб дапамозе дзецям і маці трэба гаварыць асобна. Гэтай справе мы надаем першараднае значэнне. За пяць гадоў у Беларусі адкрыта каля 150 новых бальніц і аддзяленняў для лячэння дзяцей і жанчын. Сярод іх славуты цэнтр дзіцячай хірургіі ў Мінску, буйныя радзільныя дамы і аддзяленні паталогіі цяжарнасці, а таксама медыка-генетычныя кансультацыі, дзейнасць якіх служыць для прадукцыі цяжкіх спадчынных захворванняў. Колькасць педыятраў і акушэраў-гінеколагаў узрасла ў БССР амаль на 900 чалавек. Цяпер паказчыкі дзіцячай і мацярынскай смяротнасці ў нас ніжэйшыя, чым у ЗША, ФРГ, Англіі, Аўстрыі, Італіі.

Спецыялізацыя не азначае, што не будуць узводзіцца новыя буйныя ўніверсальныя бальніцы. Усяго за пяцігодку колькасць бальнічных ложкаў у БССР па плане павялічыцца не менш чым на 7—8 тысяч. Будуць пабудаваны новыя паліклінікі на 15 тысяч наведванняў у змену, 3 радзільныя дамы, 3 дзіцячыя бальніцы, завершыцца узвядзенне 800—1000-ложкавых бальніц у Мінску, Гомелі, Віцебску. Гэта комплексы, дзе хвораму будзе аказана дапамога, пачынаючы пры неабходнасці, ад рэанімацыі і канчаючы фізічнай і псіхалагічнай рэабілітацыяй, калі далечванне будзе весціся з дапамогай фізкультуры і спецыяльных гутарак урача-псіхіятра.

СЕННЯ Беларусь прызнана ЮНЕСКО зонай доўгажыхароў. Сярэдняя працягласць жыцця мужчын у БССР складае 73 гады (да рэвалюцыі 37 гадоў), а жанчын — 75 гадоў і з'яўляецца вышэйшай у свеце. Гэта дасягненне мы разглядаем і як сведчанне цеснага ўзаемадзеяння практыкі з медыцынскай навукай.

Зараз у рэспубліцы дзейнічаюць 9 навукова-даследчых інстытутаў медыцынскага профі-

лю і кафедры навучальных інстытутаў. Намаганні беларускіх вучоных-медыкаў сканцэнтраваны на самых актуальных праблемах — галоўным чынам на вывучэнні сардэчна-сасудзістых захворванняў, туберкулёзу, рака, вірусных, нервовых хвароб, ахоўе навакольнага асяроддзя, санітарыі і гігіены працы. Раскажу толькі аб дзвюх работах — даследаваннях рака і туберкулёзу.

Мінскі інстытут анкалогіі пад кіраўніцтвам прафесара Аляксандрава — адзін з вядучых у краіне. Тут паспяхова распрацоўваецца праблема комплекснага лячэння рака з прымяненнем гіпертэрміі і пераакіслення арганізма. Дарэчы, захворваемасць ракам у СССР у апошні час не павялічваецца, і яна значна ніжэйшая, чым у ЗША і краінах Заходняй Еўропы. Некаторыя формы злаякасных пухлін вылучаюцца цалкам. Беларускія анкалагі маюць унікальны вопыт па ранняму выяўленню пухлін і назіранню за гэтай хваробай.

Ні з чым не параўнаная па сваёму аб'ёму работа праведзена па наступленню на туберкулёз. Эксперыментаў, які ў мінулай пяцігодцы ахапіў цалкам Гродзенскую вобласць і шэраг іншых раёнаў, у гэтай пяцігодцы будзе перанесены на ўсю рэспубліку. Ён уключае пагалоўнае абследаванне насельніцтва, работу ў ачагах захворванняў, распрацоўку найбольш эфектыўных і паўнацэнных метадаў лячэння. Хворыя туберкулёзам зараз да году знаходзяцца на бясплатным стацыянарным лячэнні. Захворваемасць ім за апошнія гады рэзка зніжана.

Перспектыва нашай медыцынскай навуцы — работы па праблемах спадчынных хвароб і тэраталогіі, пераадоленню несумяшчальнасці пры трансплантацыі органаў, біякіруемых і кібернетычных метадах дыягностыкі сардэчна-сасудзістай паталогіі, пошукі вірусінгібіруючых сродкаў і вывучэнне сферы іх выкарыстання, а таксама новых форм барацьбы з ракам.

З асаблівай увагай мы ставімся да пытання падрыхтоўкі новых кадраў. За гады дзесятай пяцігодкі медыцынскія навучальныя ўстановы рэспублікі выпускаць 5 тысяч урачоў і 15 тысяч сярэдняга медыцынскага персаналу. Гэтага дастаткова, каб расшырыць сетку медыцынскага абслугоўвання і яшчэ больш палепшыць яго якасць.

ДРУГОЕ РЭЧЫШЧА ГАЗАВАЙ РАКІ

Будаўнікі трэстаў «Масгазправодбуд» і «Шчочінгазбуд» укладлі першыя кіламетры труб у Другі магістральны газоправод, які перасячэ Беларусь з паўночнага ўсходу на паўднёвы захад і праз Украіну пройдзе да заходняй граніцы СССР. Новая лінія праляжа побач з падземнай транспартнай сістэмай Тарноў — Мінск — Івацэвічы — адной з буйнейшых у свеце, і будзе аналагічнай ёй па магутнасці.

Газоправод «пераступіць» Волгу, Бярэзіну, Нёман і дзесяткі больш дробных рэк, мелірацыйныя каналы Палесся,

балоты. Работы вядуцца па ўсёй 850-кіламетровай трасе.

Другая «нітка» будзе пракладзена за два гады. Па ёй пойдзе мільярд кубаметраў блакітнага паліва з месцанараджэнняў Запалля'я, Сярэдняй Азіі і Урала. Адгалінаванні ад магістралі даставяць газ у самыя аддаленыя ад трасы прамысловыя цэнтры, малыя гарады і сёлы. Гэта дасць магчымасць у дзесятай пяцігодцы практычна поўнаасцю закончыць газіфікацыю гарадоў і многіх вёсак Беларусі.

ЛАЗЕР — ГАРАНТ ЯКАСЦІ

Усяго за трыццаць секунд ацэньвае дэталі электронных прыбораў арыгнальная сістэма аўтаматычнага кантролю, распрацаваная супрацоўнікамі Інстытута электронікі Акадэміі навук БССР. Прычым, правяраецца не гатовая прадукцыя, а сам працэс яе вырабу. Гэта дае магчымасць тут жа ўмяшчацца ў тэхналогію і ліквідаваць непаладкі.

Цяпер функцыі кантралёра ўзяў на сябе лазерны прамень. Ён імгненна даследуе дэталі і з высокай дакладнасцю вызначае прыгоднасць вырабу. У выніку ў дзесяткі разоў павышаецца прадукцыйнасць працы кантралёра, а агульны выпуск высока якаснай прадукцыі павялічваецца на дзесяць з лішнім працэнтаў.

працаваў у сістэме водазабеспячэння горада, перад другой сусветнай вайной расход вады складала 3,5 тысячы кубаметраў у суткі. І каштавала яна дарага — 45 капеек за кубічны метр. Даўжыня водаправода складала тады каля 60 кіламетраў.

Магутнае развіццё атрымала гарадская сістэма водазабеспячэння ў пасляваенныя гады. Сучасны водазабор роўны цяпер 67 тысячам з лішнім кубаметраў, рачная вада складае менш чым адну трэць.

У дзесятай пяцігодцы прадукцыйнасць водаправоднай сеткі павялічыцца амаль на тры чвэрці. Будуецца помпавыя станцыі другога пад'ёму ў раёнах Гомна і Чахаўшчызна, пракладаюцца дадатковыя вадаводы.

100 ГАДОЎ ГРОДЗЕНСКАМУ ВОДАПРАВДУ

Звыш 21,5 мільёна кубаметраў склала мінулагодняе спажыванне вады ў Гродна. Калі ад гэтай колькасці адняць тое, што неабходна на прамысловыя парэбры, то на кожнага жыхара горада прыпадае ў сярэднім 82 321 літр вады ў год. Гэта амаль у 80 разоў больш, чым адразу пасля ўводу ў дзеянне водаправоду ў 1876 годзе. Тады вада прыходзіла толькі ў кварталы жыхароў цэнтральных кварталаў, дзе сяліліся заможныя людзі. Астатнія па-ранейшаму карысталіся неачышчанай вадой з Нёмана. Водаправодная сетка ў горадзе развівалася вельмі марудна. Паводле ўспамінаў майстра «Водаканалтрэста» П. Кур'яновіча, які 40 гадоў пра-

працаваў у сістэме водазабеспячэння горада, перад другой сусветнай вайной расход вады складала 3,5 тысячы кубаметраў у суткі. І каштавала яна дарага — 45 капеек за кубічны метр. Даўжыня водаправода складала тады каля 60 кіламетраў.

Магутнае развіццё атрымала гарадская сістэма водазабеспячэння ў пасляваенныя гады. Сучасны водазабор роўны цяпер 67 тысячам з лішнім кубаметраў, рачная вада складае менш чым адну трэць.

У дзесятай пяцігодцы прадукцыйнасць водаправоднай сеткі павялічыцца амаль на тры чвэрці. Будуецца помпавыя станцыі другога пад'ёму ў раёнах Гомна і Чахаўшчызна, пракладаюцца дадатковыя вадаводы.

У якую б пару года я ні прыезджаў сюды, мяне сустракалі спакой і цішыня, што парушаліся толькі падыхамі ветру, які залятаў з Нямуна і блукаў у вершаліцах сосен, абступіўшых з усіх бакоў Друскінінкай. Гэты горад-курорт, размешчаны на самым паўдні Літоўскай ССР, атрымаў шырокую вядомасць у нашай краіне дзякуючы лекавым мінеральным крыніцам. Сярод адзінаццаці санаторыяў горада на берэзе Нямунаса (так у Літве называюць Нёман) размешчаны рэспубліканскі дзіцячы санаторый «Беларусь».

Міністэрства аховы здароўя БССР. Галоўнага ўрача санаторыя знайшчы аказалася не проста. Прыбыла на лячэнне новая група дзяцей і трэба было аб усім паклапаціцца. Нарэшце, знаёмімся: Лізавета Каронік, заслужаны ўрач БССР... Выпускніцу Ленінградскага педыятрычнага інстытута Лізавету Каронік

жыццё вяло нялёгкім шляхам. У час вайны — работа ў блакадным Ленінградзе, потым звыш трыццаці гадоў загадвала дзіцячым аддзяленнем бальніцы ў Радашкоўліцкім раёне і вось ужо 16 гадоў узначальвае калектыў санаторыя «Беларусь».

«Наш санаторый, — расказвае Лізавета Мікалаеўна, — прызначаны для лячэння дзяцей з захворваннямі органаў стрававання і цэнтральнай нервовай сістэмы. Для аднаўлення здароўя дзяцей прымяняюцца цэлы комплекс лячэння, якое дазваляе за двухмесячны курс дабіцца эфектыўнасці.

У санаторыі працуюць чатырнаццаць урачоў высокай кваліфікацыі і 110 медыцынскіх сясцёр і санітараў. Акрамя таго, з дзецьмі займаюцца 12 інструктараў па лячэбнай фізкультуры. Наш санаторый працуе круглы год, і таму тут зроблена ўсё, каб не парушаўся навучаль-

ны працэс дзяцей школьнага ўзросту».

Лізавета Мікалаеўна вядзе мяне па паверхах галоўнага корпуса санаторыя, у лячэбныя кабінеты і залы лячэбнай фізкультуры, у сталовую і ў сасновы лесопарк, на будаўніцтва новага корпуса школы і расказвае аб планах узвядзення новай сталовай, расшырэння здраўніцы.

Я пакідаў санаторый цёплым вечарам, напоеным пахам разгарэтай сонцам сасновай смалы. У промнях заходзячага сонца гарэлі вокны «Беларусі» — беларускай здраўніцы на літоўскай зямлі.

НА ЗДЫМКАХ: галоўны корпус санаторыя; Галія ІУЧАНКА прыехала ў санаторый з Оршы; у кабінце фізіятэрапіі; на занятках лячэбнай фізкультуры.

Тэкст і фота
Югена КАЗЮЛІ.

Набярэжная ракі Мухавец у Брэсце.

ПАРТРЭТ САВЕЦКАГА ЧАЛАВЕКА

НА БЫСТРЫНІ ЖЫЦЦЯ

ПІСАЦЬ аб чалавеку, якога ведаеш доўгія гады, не надта проста. Прыгавдаецца безліч выпадкаў, фактаў, вялікіх і малых падзей з яго жыцця, дастатковых для напісання аб'ёмістага рамана. А трэба іх «уціснуць» у рамкі артыкула.

Я ўзяўся за пярэ, каб расказаць пра свайго аднагодку і даўняга сябра, чалавека яркага, цікавага лёсу Барыса Багдановіча.

З Барысам я знаёмы са школьнай парты. Вучыліся ў адным класе Капыльскай дзесяцігодкі, разам гулялі. У тыя даваеныя гады сярод нашых равеснікаў у модзе былі рагаткі, самапалы, розныя іншыя небяспечныя забаўкі, што дастаўлялі нямаля турбот дарослым. А гэты высокі, танкаваты юнак выдзяляўся сярод аднагодкаў незвычайнай сур'ёзнасцю і настойлівасцю ў вучобе. Яго больш за ўсё вабіла кніга. Адначасова з раманамі рускіх і савецкіх аўтараў юнак захапляўся замежнай літаратурай і асабліва творамі Марка Твэна, Жуля Верна, Фенімора Купера, Віктора Гюго, Майн Рыда, Джэка Лондана.

Забягаючы наперад, неабходна адзначыць, што вялікім кнігалюбом Барыс Канстанцінавіч застаўся на ўсё жыццё. Яго кватэра ад падлогі да столі застаўлена кніжнымі паліцамі і стэлажамі.

У САМЫМ росквіце юнацтва з Барысам здарылася вялікае няшчасце. Цяжкая хвароба на шэсць гадоў прыкавала яго да бальнічнага ложка. Былі дні, калі жыццё вісела на валаску. І тут правілася незвычайная вытрымка і стойкасць гэтага чалавека. Заціснуты ў гіпсавы панцыр, пазбаўлены магчымасці нават паварушыцца, інвалід першай групы Барыс Багдановіч знайшоў у сабе сілу волі ўзяць у рукі падручнікі і завочна закончыць Гомельскую сярэднюю школу. У гэтым ёсць штосьці карчагінскае, уласцівае савецкаму чалавеку.

У той цяжкі перыяд у жыцці дваццаціпяцігадовага хлопца адбылася вялікая ўрачыстая падзея. Гарачым чэрвеньскім днём 1953 года ў шпіталь для інвалідаў Вялікай Айчыннай вайны прыехалі першы сакратар Навабеліцкага раённага камітэта партыі, члены бюро, Сакратар партыйнай арганізацыі шпіталь выцёр успацелы лоб:

— Ну што, таварышы, пачнём наш партыйны сход?
— Пачнём.

— На навестцы дня адно пытанне: прыём у члены Камуністычнай партыі Барыса Канстанцінавіча Багдановіча.

Ціха рыпнуўшы, расунуліся палавінкі дзвярэй і ў цёмным праёме калідора паказаліся дзве белыя фігуры санітараў з насілкамі. На іх у тугіх абдымках гіпсу нерухома ляжаў малады чалавек. Тут жа ў палаце адбылося пасяджэнне бюро райкома КПБ. Запрошаны фатограф змайстраваў спецыяльнае прыстасаванне, каб зрабіць здымак Багдановіча для партыйных дакументаў. Вось у такіх незвычайных умовах Барыс Канстанцінавіч стаў членам Ленінскай партыі камуністаў.

ГАРАЧАЯ любоў да жыцця дапамагла яму фізічна ўмацавацца, трывала стаць на ногі і ўключыцца ў актыўную работу. З першых дзён працы ў Капыльскай сярэдняй школе ён праявіў сябе здольным і незвычайна энергічным настаўнікам. Па яго ініцыятыве быў створаны гістарычны гурток, аформлены стэнды аб пісьменніках-земляках, героях грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў, праведзена мноства тэматычных вечараў, дыспутаў, дыскусій.

Краязнаўчая і даследчая работа Б. Багдановіча выйшла далёка за рамкі школы. Дзякуючы яго нястомным пошукам працоўныя Капыльшчыны даведаліся аб ратных подзвігах дзесяткаў патрыётаў, вядзеных военачальнікаў, талент якіх праявіўся ў змаганні за свабоду і незалежнасць Бацькаўшчыны. Ён першым у раёне расказаў чытачам аб мучнасці дзесяці землякоў, чые подзвігі ўдастоены вышэйшага звання воінскай славы — Героя Савецкага Саюза.

Велізарны ўклад Барыса Канстанцінавіча ў пачэсную справу ўвекавечання памяці людзей, што не вярнуліся з вайны, у даследаванні гістарычнага мінулага роднага краю. Пазалетась у Беларускам дзяржаўным выдавецтве выйшла вельмі цікавая кніжка «Капыль», якую напісаў Б. Багдановіч у сааўтарстве са сваім земляком, намеснікам міністра культуры рэспублікі С. Пятровічам. А колькі часу патраціў ён на даследаванне старажытнага капыльскага замчышча, курганоў, земляных фартыфікацыйных умацаванняў, на збор экспанатаў па гісторыі і археалогіі. Каб знайсці драбніцу невядомага, адкрыць новую старонку ў гісторыі роднага краю, энтузіяст праглядае падчас шматтомных архіўных матэрыялаў, заводзіць перапіску з установамі, непасрэднымі ўдзельнікамі і сведкамі тых далёкіх падзей. Усё гэта спалучаецца з плённай працай на пасадзе дырэктара капыльскай сярэдняй школы № 2, з актыўнай грамадскай дзейнасцю. Б. Багдановіч — член савета раённага аддзела народнай асветы, кіраўнік секцыі дырэктараў школ раёна, намеснік старшыні праўлення раённай арганізацыі таварыства «Веды», рэктар бацькоўскага ўніверсітэта педагагічных ведаў, член раённага камітэта таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры... І ў кожнай з гэтых арганізацый ён не проста займае адказны пост, а прымае актыўны ўдзел у паўсядзённай рабоце.

АЛЕ ГАЛОУНЫ клопат Барыса Канстанцінавіча — школа. Выпускнік Беларускага Дзяржаўнага ўніверсітэта, вопытны педагог і строгі кіраўнік, патрабавальны да сябе і сваіх калег, ён у той жа час клопаціцца аб быцце настаўнікаў, удзяляе вялікую ўвагу абсталяванню новых вучэбных кабінетаў і майстэрняў, удасканаленню навучальнага працэсу. Дзякуючы клопатам дырэктара пабудаваны новы інтэрнат для сельскіх вучняў, жылы дом для настаўнікаў, будынак для заняткаў па прафесійнай арыентацыі вучняў. За апошнія гады побач са школай на былых пустэчах і пагорках узнікла велізарная зялёная чаща стадыёна з футбольным полем, валебольнымі і баскетбольнымі пляцоўкамі. Каб давесці яго да ладу, прыдзецца выканаць яшчэ нямаля работ. Затое хутка гэта будзе адзін з лепшых школьных спартыўных комплексаў вобласці.

Назіраючы за кіпучай, шматграннай дзейнасцю свайго таварыша, я аднойчы задаў яму пытанне: ці не цяжка яму, ці не стамляе вялікая грамадская нагрузка?

— Зразумела, нялёгка, — усміхнуўся ён. — Але ў гэтым кругавароце спраў закладзен вялікі патэнцыял энергіі і сэнс жыцця.

Наперадзе ў Барыса Канстанцінавіча мноства цікавых планаў і задум па ўдасканаленню вучэбнай і выхаваўчай работы, па наладжванню мясцовага краязнаўчага музея, добраўпарадкаванню школьнай тэрыторыі... Падростае сын — бацькоўскага надзея і радасць.

Усевалад ГУРЫНОВІЧ.

«ФОРВЕРТС» АБ БЕЛАРУСІ

Мінулым летам нашу краіну наведаў Ота Шудэль, член рэдакцыйнай калегіі газеты «Форвертс» — органа Швейцарскай партыі працы. Ён пабываў у Смаленску, Мінску, Наваполацку, азнаёміўся з побытам і жыццём савецкіх людзей, наведаў прамысловыя прадпрыемствы, навучальныя і культурныя ўстановы, дзе даведаўся аб тых гераічных намаганнях, якія спрабравалі нашаму народу для таго, каб аднавіць разбураную вайной гаспадарку.

Пасля вяртання ў Швейцарыю Ота Шудэль апублікаваў у газеце «Форвертс» шэраг артыкулаў аб сваёй паездцы, пераклад якіх мы прапануем увазе чытачоў.

ФЕНІКС З ПОПЕЛУ

З вокнаў камфартабельнай гасцініцы «Юбілейная» Мінск паўстае перад нашым позіркам сучасным горадам з пяці-, дзесяці- і дванаццаціпавярховымі будынкамі, цудоўным Палацам спорту насупраць і велізарным зялёным паркам. Аднак, гаворачы аб сучаснай сталіцы Беларусі, нельга не ўспомніць мінулае Мінска, яго гісторыю.

Больш як 900 гадоў таму назад з'явілася ўпамінанне аб гэтым горадзе ў «Слове аб палку Ігаравым». Чатыры разы за сваю гісторыю Мінск разбураўся, але зноў адраджаўся з попелу і руін. Самыя вялікія разбуранні ўчынілі тут гітлераўскія акупанты.

Мінчане вельмі ганарацца тым, што ў іх горадзе адбыўся першы з'езд Расійскай сацыял-дэмакратычнай рабочай партыі. Гэты невялікі домік, захаваны ў сваім ранейшым выглядзе, сёння ўваскрэшае гістарычныя падзеі тых гадоў і з'яўляецца не толькі музеем рэвалюцыйнай гісторыі, але і інтэрнацыянальным цэнтрам усяго прагрэсіўнага чалавецтва. Тут зараджаліся ідэі стварэння новага грамадства без эксплуатацый, ідэі сацыялістычнай дзяржавы. Сюды прыходзіць тысячы савецкіх грамадзян і зарубежных гасцей, каб бліжэй і больш наглядна спазнаць сілу ленінскіх ідэй. Мінчане ганарацца таксама

і тым, што ў іх горадзе было ўзята ўлада ў рукі рабочых і сялян адначасова з паўстаўшым Петраградом.

22 чэрвеня 1941 года Мінск у ліку першых гарадоў падвергнуўся бамбардзіроўцы фашысцкай авіяцыі. На 1100 дзён апусціўся на горад фашысцкі змрок, яго вуліцы паталі нямецкія боты, але ні аднаго дня гітлераўцы не ведалі спакою. Іх на кожным кроку чакала смерць ад куль савецкіх патрыётаў, якія ўзняліся на заклік Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада на свяшчэнную вайну супраць вераломных захопнікаў.

З першых дзён акупацыі ў горадзе змагалася звыш 9000 падпольшчыкаў — камуністаў, камсамольцаў, савецкіх патрыётаў. Ужо на другі дзень у Мінску з'явіліся лістоўкі, якія заклікалі насельніцтва да актыўнай барацьбы супраць нямецка-фашысцкіх акупантаў.

Партызанскі рух у Беларусі падтрымліваў увесь народ. Ён насіў масавы характар і праяўляўся ў розных формах. Партызанамі праведзена звыш 2500 баявых аперацый супраць гітлераўцаў. Толькі ў Мінскім раёне дзейнічала звыш 20 партызанскіх атрадаў, якія пазней аб'ядналіся ў буйныя злучэнні. У 1943 годзе партызанамі было ўзарвана і пушчана пад адхон больш як 130 нямецкіх ваенных эшалонаў. У гэтым жа годзе са-

ІМЯ ЮРЫЯ ГАГАРЫНА

У алжырскім горадзе Ціарэт адбылося ўрачыстае адкрыццё помніка першапраходцу космасу Ю. Гагарыну. На ім прысутнічаў лётчык-касманавт СССР, Герой Савецкага Саюза, палкоўнік Г. Сарафанаў, які знаходзіцца ў Алжыры па запрашэнню Нацыянальнага Саюза алжырскай моладзі (АСАМ). Ён перадаў скульптурны партрэт Ю. Гагарына ў якасці дара ўзорнай школе горада Ціарэт. У 1974 годзе ў азнаменаванне 20-й гадавіны Алжырскай рэвалюцыі і 57-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі ёй было прысвоена імя Ю. Гагарына. У памяць аб гэтай падзеі на будынку школы ўстапоўлена мемарыяльная дошка.

У школе адкрыўся музей Ю. Гагарына. Яго экспанаты расказваюць аб першаадкрывальніку космасу — выдатным сыне савецкага народа, аб дасягненнях СССР у асваенні касмічнай прасторы. Тут жа партрэтная галерэя савецкіх касманавтаў.

Пасля агляду музея Г. Сарафанаў ад імя атрада савецкіх касманавтаў перадаў падарункі і кнігі і ўручыў лепшым вучням школы памятныя дыпломы імя Ю. Гагарына.

СИОНИСТСКАЯ ВОЗНЯ ВОКРУГ ВЫЕЗДА В ИЗРАИЛЬ

Вопреки утверждениям сионистов, никакого массового стремления к выезду из СССР среди лиц еврейской национальности не было и нет. По сравнению с полтора миллионами евреев, прибывшими в Израиль из других стран, количество иммигрантов из СССР крайне незначительно.

В этом нет ничего удивительного. В Советском Союзе отсутствует социальная база для эмиграции. Ленинская национальная политика обеспечивает равноправное развитие всех наций и народностей нашей страны.

КРИВАЯ ВЫЕЗДА ИДЕТ ВНИЗ

По официальным данным, за весь послевоенный период — по 1 января 1976 года включительно, т. е. за последние 30 лет, из СССР в Израиль (а до его образования — в Палестину) выехали 122 тысячи граждан еврейской национальности.

В последнее время четко опеределилась тенденция на сокращение эмиграции в Израиль. В 1975 году по сравнению с 1973 годом в Израиль выехало в три раза меньше людей, а по сравнению с 1974 годом — в два раза меньше. За 1975 год в Израиль выехало всего 11,7 тысячи человек. Тенденция на сокращение количества желающих

ГОСЦІ З РУМЫНІІ

У Беларусі 21—22 мая знаходзілася дэлегацыя партыйных работнікаў з Сацыялістычнай Рэспублікі Румыніі. Яе ўзначальваў член ЦК Румынскай кампартыі, першы сакратар павятовага камітэта РКП (павет Долж) Георгіе Петрэску.

Госці мелі гутарку ў ЦК Кампартыі Беларусі. Сакратар ЦК КПБ А. Смірноў расказаў ім аб развіцці народнай гаспадаркі Беларусі ў мінулым пяцігоддзі, азнаёміў са шматграннай дзейнасцю рэспубліканскай партыйнай арганізацыі па мабілізацыі працоўных на паспяховае ажыццяўленне рашэнняў партыйных з'ездаў і Пленумаў ЦК КПСС, арганізацыі сацыялістычнага спаборніцтва працаўнікоў горада і вёскі за паспяховае выкананне сацыяльна-эканамічных планаў першага года і дзесятай пяцігодкі ў цэлым.

Гутарка прайшла ў цёплай сяброўскай абстаноўцы. У ёй удзельнічаў загадчык аддзела хімічнай і лёгкай прамысловасці ЦК КПБ Л. Нагібовіч.

Румынскія камуністы зрабілі экскурсію па Мінску, наведалі Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, Дом-музей 1-га з'езда РСДРП, мемарыяльны комплекс «Хатынь», дзе ўсклалі кветкі да Вечнага агню, пабывалі на Кургане Славы.

Госці з Румыніі наведалі таксама Наваполацк. У гаркоме КПБ ім расказалі аб перспектывах развіцця горада, вопыце работы партыйнай арганізацыі па кіраўніцтву гаспадаркай, выхаванню вытворчай і грамадска-палітычнай актыўнасці працоўных. У гутарцы прыняў удзел першы сакратар Віцебскага абкома КПБ С. Шабашоў.

Румынскія камуністы пабывалі на нафтапрацоўчым заводзе, вытворчым аб'яднанні «Палімір», наведалі мемарыяльны комплекс «Ушацкі прарыў».

МАЛАДЫЯ КААПЕРАТАРЫ Ў МІНСКУ

У Мінску гасцілі ўдзельнікі праходзіўшай у нашай краіне маладзёжнай канферэнцыі Міжнароднага кааператыва альянса (МКА). Госці з 26 краін пазнаёміліся з пастаноўкай адукацыі моладзі ў сістэме спажывецкай кааперацыі рэспублікі.

Зарубежныя кааператары мелі сустрэчу ў Цэнтральным Камітэце камсамола Беларусі. Першы сакратар ЦК ЛКСМБ К. Платонаў азнаёміў іх з работай рэспубліканскай камсамольскай арганізацыі па мабілізацыі моладзі на выкананне велізарнай сацыяльна-эканамічнай праграмы, намечанай XXV з'ездам КПСС.

Перад прысутнымі выступіў старшыня Беларускага рэспубліканскага саюза спажывецкіх таварыстваў Т. Стрыжак. Ён расказаў аб стане і перспектывах развіцця спажывецкай кааперацыі рэспублікі, сацыялістычным спаборніцтвам калектываў прадпрыемстваў і арганізацыяў за паспяховае выкананне задач, якія стаяць перад работнікамі сферы абслугоўвання і яе састаўнай часткі — спажывецкай кааперацыі ў дзесятай пяцігодцы.

На сустрэчы выступіла сакратар Міжнароднага кааператыва альянса па пытаннях жанчын і моладзі Мюрээл Расел [Англія].

Зарубежныя госці наведалі Мінскі кааператывны тэхнікум, дзе азнаёміліся з умовамі вучобы і быту навучэнцаў, вучэбна-матэрыяльнай базай, а таксама аўтаматэлізаванага прадпрыемства гандлю і грамадскага харчавання, сустрэліся з маладымі кааператарамі Смалявіцкага раёна.

СОНЦА СВАБОДЫ НАД АФРЫКАЙ

У Палацы мастацтва ў Мінску 27 мая сабраліся прадстаўнікі грамадскасці сталіцы рэспублікі, каб адзначыць Дзень вызвалення Афрыкі і Тыдзень салідарнасці з народамі поўдня Афрыкі.

Разам з мінчанамі тут знаходзіліся студэнты афрыканскіх краін, якія вучацца ў Мінску.

Намеснік міністра вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі БССР Ф. Капуцкі, які выступіў з дакладам, падкрэсліў, што афрыканскія народы адзначаюць гэты дзень у абстаноўцы, калі над пераважнай часткай кантынента развіваецца сцяг нацыянальнай незалежнасці.

Савецкі Саюз, выканаючы запаветы вялікага У. І. Леніна, аказвае дапамогу і падтрымку афрыканскім народам, якія накіроўваюць намаганні на замацаванне сваёй незалежнасці, узняцце ўзроўню сацыяльнага, эканамічнага і культурнага развіцця, на поўнае знішчэнне ўсіх рэшткаў каланіяльнага прыгнечання, ачагоў каланіялізму і расізму.

Ад імя афрыканскіх грамадзян, якія навучаюцца ў Мінску, студэнт БПІ Жан Кайазоме [Бурундзі] выказаў словы глыбокай удзячнасці афрыканскім народам Савецкаму Саюзу за бескарысліваю дапамогу ў іх барацьбе за нацыянальнае вызваленне і незалежнае развіццё. Ён падкрэсліў важнае значэнне садзейнічання ў падрыхтоўцы нацыянальных кадраў спецыялістаў для растучай эканомікі і культуры краін Афрыкі, якое аказваецца Беларуссю і іншымі савецкімі рэспублікамі.

ізраільскія ўлады сталі прыбегчы да метадаў грубай фальсіфікацыі. В адраса многіх савецкіх грамадзян, не помышляючых аб эміграцыі, поступаюць з Ізраіля «вызовы» от несуществующих родственников и вообще от неизвестных людей. Об этом со справедливым возмущением сообщили советским властям многие граждане, проживающие во Львове, Новосибирске, Ленинграде, Одессе, Кишиневе, Дербенте и в ряде других городов.

Судя по многочисленным печатям и подписям, оформленным таких «вызовов» занимаются солидные израильские правительственные и административные ведомства — консульский отдел МИДа, органы юриспруденции и т. д. Однако все эти «документы» оформляются на лиц, не только не находящихся

в родственных связях, но даже и незнакомых друг с другом.

Таким образом, гуманная идея воссоединения родственников, к реализации которой призывают Международный пакт ООН о гражданских и политических правах, а также Заключительный акт Хельсинкского Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе, становится предметом спекуляций. Подобные действия нельзя расценивать иначе, как попытки злоупотреблять гуманитарным отношением Советского государства к вопросу о воссоединении семей.

Авандил РУХАДЗЕ.

АПН.

Вялікая ўвага ўдзяляецца ў Мінску прафілактычным мерапрыемствам. Буйныя прадпрыемствы горада маюць свае прафілакторыі, у якіх рабочыя адпачываюць не толькі ў летні, але і ў зімовы час. Колькасць прафілакторыяў і адпачываючых у іх увесь час павялічваецца.

Калі ў капіталістычных краінах, у тым ліку і ў Швейцарыі, медыцынскае абслугоўванне ўвесь час даражэе, павышаюцца цэны на медыкаменты, то ў Савецкім Саюзе медыцынскае абслугоўванне насельніцтва бясплатнае, а цэны на лякарствы вельмі нізкія.

НАВАПОЛАЦК — ГОРАД ЮНАЦТВА

Наваполацк па праву называюць горадам моладзі. 7 чэрвеня 1958 года на месцы былой вёскі Слабада з'явіліся першыя палаткі будаўнікоў будучага горада. Большасць з іх складалі юнакі і дзяўчаты, якія па закліку партыі і камсамола з усіх канцоў Савецкай краіны прыехалі будаваць новы горад. Прадстаўнікі 40 нацыянальнасцей удзельнічалі ў гэтай усеагульнай будоўлі. За кароткі час на карце рэспублікі з'явіўся новы горад.

Тут, у Наваполацку, былі атрыманы першы беларускі бензін, першы беларускі поліэтылен, першы нітрон. Гіганцкі нафтапрацоўчы завод, буйнейшы ў Еўропе, новы хімамбінат, магутная ЦЭЦ пабудаваны па апошняму слову навукі і тэхнікі.

У горадзе ёсць дастатковая колькасць розных магазінаў, кафэ, два Палацы культуры, чатыры сярэднія школы, два прафесійна-тэхнічныя вучылішчы, нафтавы тэхнікум, філіял Беларускага палітэхнічнага інстытута, 15 дзіцячых садоў-ясляў, музычная і дзіцячая спартыўная школы, 12 спартыўных залаў, стадыён і г. д.

Прадукцыя прамысловых прадпрыемстваў Наваполацка шырока вядома не толькі ў Савецкай краіне, але і далёка за яе межамі.

Нельга недаацэньваць таго бурнага працэсу наспынага стварэння, які назіраеш у Наваполацку і які складае самую сутнасць савецкага грамадства, дзе кожны зацікаўлены ў прагрэсе. У Наваполацку наглядна паўстаюць канкрэтныя вынікі працы людзей за гэтыя нямногія гады. І мне зусім зразумелы гонар тых, хто стварыў усё гэта сваімі рукамі, хто прымаў мяне і паказваў вынікі сваёй працы.

Нельга адарваць вачэй ад генеральнага плана горада з яго новымі жылымі будынкамі, басейнамі, гандлёвымі і культурнымі цэнтрамі, мноствам іншых аб'ектаў, якія яшчэ будуюцца. Усе жыхары Наваполацка ўжо сёння бачаць заўтрашні дзень свайго горада і жывуць рытмам стварэння. І ў гэтым асабліва востра адчуваецца калектывная праца, якая згуртоўвае дзесяткі тысяч людзей.

* *

Падводзячы вынікі сваёй пазнаўчай і назіранняў, швейцарскі журналіст піша аб тым, што савецкія людзі жывуць і працуюць у поўнай упэўненасці за заўтрашні дзень і не адчуваюць страху перад будучым. Ніхто не можа адабраць у іх права на працу.

Калі ўспомніць, як рускія рабочыя і сяляне з лозунгамі «Міру, хлеб!» і «Уся ўлада Саветам!», «Зямлю сялянам!» ішлі на штурм старога свету, то сёння лёгка сабе ўявіць, што было галоўным у жыцці гэтых людзей. Яны вельмі добра ведалі, хоць большасць з іх не мела ніякай адукацыі, што рабочы чалавек павінен кіраваць краінай, што ён павінен быць яе гаспадаром. І ў Савецкай краіне ён стаў поўным гаспадаром.

Сёння ніхто не здзіўляецца таму, што ў вышэйшых органах дзяржаўнай улады побач з акадэмікамі, вучонымі і міністрамі дзяржаўныя справы рашаюць простыя калгаснікі, трактарысты, рабочыя, прычым у роўнай меры як мужчыны, так і жанчыны.

Нічога здзіўнага няма і ў тым, што жанчыны карыстаюцца правамі нароўні з мужчынамі.

У гэтым і праяўляецца адна з рыс савецкай дэмакратыі, сапраўднай дэмакратыі для ўсіх.

У вялікі архітэктурны комплекс па вуліцы Талбухіна ў Мінску ўваходзяць шэраг магазінаў, рэстаран «Каменная кветка», кінатэатр «Партызан» і бібліятэка з чытальнай залай. Тут заўсёды мнагалюдна. Паслугамі бібліятэкі, кніжны фонд якой налічвае каля 80 тысяч тамоў, карыстаюцца не толькі жыхары суседніх вуліц, але і мікрараёнаў Усход і Зялёны Луг. Гэта рабочыя і служачыя прадпрыемстваў, студэнты, школьнікі. Часта ў бібліятэцы адбываюцца літаратурныя вечары, сустрэчы з беларускімі пісьменнікамі і работнікамі выдавецтваў, канферэнцыі чытачоў.

НА ЗДЫМКУ: у чытальнай зале бібліятэкі.

Фота М. ХАДАСЕВІЧА.

проживает в три раза больше евреев, чем в СССР, по сообщениям американской прессы, сократилась в 1974 году по сравнению с 1971 годом более чем в два с половиной раза, по сравнению с 1972 годом — почти в два раза. Более того, сами израильские власти сообщили, например, что в 1975 году по сравнению с 1974 годом количество иммигрантов, прибывших в Израиль, сократилось наполовину, а в 1974 году в Израиль прибыло на 42 процента меньше иммигрантов, чем в 1973 году. Поэтому нападки на Советский Союз в связи с сокращением эмиграции советских евреев в Израиль не что иное, как еще один наглядный пример злонамеренности и антисоветской тенденциозности израильских властей и сионистских кругов.

СОЦИАЛЬНАЯ НЕСОВЕСТИМОСТЬ

Как явствует из многочислен-

СПЕКУЛЯЦИЯ НА ГУМАНИЗМЕ

В последнее время в погоне за заблудшими эмигрантскими душами из Советского Союза

векція патрыёткі Мазанік, Осіпава і Траян выканалі прыгавор над катом Беларускага народа, гаўляйтэрам Вільгельмам Кубэ.

За гераізм і мужнасць, праяўленыя ў гады Вялікай Айчыннай вайны, і поспехі ў пасляваенным будаўніцтве Мінску прысвоена ганаровае званне «горад-герой».

Велізарныя страты нанеслі гораду гітлераўскія акупанты. З 332 прадпрыемстваў, якія былі ў горадзе да вайны, уцалела толькі 19. Немцы разрабавалі і знішчылі бібліятэкі, музеі, навучальныя ўстановы, школы, Акадэмію навук. Калі 3 ліпеня Савецкая Армія і беларускія партызаны ўвайшлі ў вызвалены горад, перад імі паўсталі адны руіны і пажарышчы. Вайна яшчэ працягвалася, і таму горад адбудовалі жанчыны і моладзь.

Менш чым за 30 гадоў насельніцтва Беларускай сталіцы перавысіла адзін мільён чалавек. Горад стаў буйным прамысловым, гандлёвым і культурным цэнтрам. У яго аднаўленні прыняло ўдзел насельніцтва Беларусі і ўсіх савецкіх рэспублік, што з'яўляецца наглядным пацвярджэннем непарушанага саюзу і брацкай дружбы ўсіх народаў вялікай сацыялістычнай дзяржавы.

Цяпер прадукцыя прамысловых прадпрыемстваў горада экспартуецца ў 80 зарубажных краін.

Мінск — адзін з буйнейшых цэнтраў навуковай думкі і культуры. Адначасова з Акадэміяй навук і яе шматлікімі інстытутамі і лабараторыямі працуе шмат культурных устаноў.

Мінск стаў важным цэнтрам міжнароднага жыцця. Тут адбываюцца міжнародныя кангрэсы і сімпозіумы па розных пытаннях навукі, тэхнікі, культуры.

Цяпер у Мінску пераважаюць пяці-, дзевяці- і дванаццаціпавярховыя дамы з усімі выгодамі. Кватэры ў іх можа атрымаць кожны жыхар горада, прычым кватэрная плата значна ніжэйшая, чым у любой капіталістычнай краіне. Пры гэтым трэба ўлічыць, што кватэры рабочым і служачым прадастаўляюцца гарадскім Саветам бясплатна.

щих выехать в Израиль прослеживается и в первом квартале текущего года. Из ряда республик, в том числе из Киргизской, Таджикской и Туркменской ССР, из областей Волинской, Запорожской, Черкасской, Гродненской, Минской, где проживает значительное количество еврейского населения, поступление заявлений о выезде в Израиль прекратилось вообще. Ни один еврей из Еврейской автономной области не пожелал выехать в Израиль.

ТОЛЬКО ЛИ «СОВЕТСКИЙ ФЕНОМЕН»?

В этой связи израильские власти и международные сионистские круги пытаются разжигать страсти, обвиняя Советский Союз в «искусственном ограничении» эмиграции в Израиль. Между тем сокращение эмиграции в Израиль отнюдь не является чисто «советским феноменом». Например, эмиграция в Израиль из США, где

У 1803 ГОДЗЕ ў Полацку невялікім тыражом выйшла ў свет эпічная паэма Мікадэма Мусніцкага «Палтава», якая апыяла бліскавую перамогу Пятра I над шведскімі войскамі пад Палтавай 8 ліпеня 1709 года. І хоць гэта было вялікае па аб'ёму сачыненне — 214 набраных дробным шрыфтам старонак, сёння, бадай, наўрад ці хто са знатакоў беларускай гісторыі і літаратуры зможа сказаць што-небудзь канкрэтнае аб паэме і яе стваральніку — так бюспедна згубіліся яны ў змрочных аналах гісторыі.

Але, аддаючы даніну справядлівасці, трэба адзначыць, што ў свой час гэты твор быў даволі шырока вядомы, праўда, не столькі сваімі мастацкімі вартасцямі, колькі тым, што ў першай чвэрці XIX стагоддзя ён паслужыў зачэпкам да ідэйнай барацьбы паміж двума процілеглымі лагерамі — прыхільнікамі ідэй Асветы, з аднаго боку, і абаронцамі каталіцызму і рэакцыі — з другога. Барацьбы, якая працягвалася ў Беларусі і Літве некалькі гадоў...

Сігналам да гэтай ідэйнай бітвы паслужыла выступленне ў друку кандыдата філасофіі, прафесара польскай мовы і літаратуры Яна Гвальберта Стычынскага — аднаго з найбольш перакананых прыхільнікаў ідэй Асветы ў Беларусі і Літве. Пасля вучобы ў Віленскім універсітэце, які ён закончыў у 1810 годзе, Я. Стычынскі актыўна ўключыўся ў барацьбу з рэакцыяй, стоячы на баку прагрэсіўных сіл і аддаючы ўсе свае здольнасці справе перамогі перадавога светапогляду.

Праз чатырнаццаць гадоў пасля апублікавання паэмы, у 1817 годзе, ён спрабаваў азнаёміць чытачоў з яе зместам і даць ёй крытычную ацэнку на старонках органа асветнікаў Беларусі і Літвы «Дзенніка Віленскага» ў абшырным артыкуле «Нататкі аб «Палтаве» — гераічнай паэме».

У гэтай публікацыі філосаф спрабаваў вырашыць простае і бяскрыўднае на першы погляд пытанне: ці можна «Палтаву» называць эпопеяй? І пасля шматслоўных разважанняў заключыў, што, нягледзячы на гістарычную важнасць падзеі і веліч героя, гэта значыць Пятра I, паэма не заслугоўвае назвы эпопеі, таму што ад пачатку да канца тут ідзе апісанне бітваў. Калі б не асобныя паэтычныя адступленні, з цяжкасцю можна дапусціць, што гэта паэт, а не гісторык апісвае слаўную ваенную падзею.

Такім чынам, паэма М. Мусніцкага, на думку крытыка, змяшчае толькі гістарычнае апісанне бітваў, але пазбаўлена мастацкага абагульнення. А без абагульнення не можа быць сапраўднай паэзіі. Вось чаму Я. Стычынскі ставіць зусім слушнае пытанне: ці можна яе называць паэмай?

Адсюль няцяжка здагадацца, што ў сваёй крытыцы Я. Стычынскі кіраваўся не столькі літаратурным інтарэсамі, колькі інтарэсамі ідэалагічнай барацьбы. Іншымі словамі, сваю задачу ён бачыў зусім не ў тым, каб сапраўды даць ацэнку мастацкіх вартасцей гэтага твора, а ў тым, каб падвергнуць крытыцы, дакладней, нанесці першы ўдар па тых сацыяльных сілах, якія процідзейнічалі імкненню асветнікаў Беларусі і Літвы і з асяроддзя якіх выйшла паэма.

Каб устанавіць, супроць каго была накіравана крытыка Я. Стычынскага, неабходна сказаць некалькі слоў аб аўтары паэмы.

Асоба Мікадэма Мусніцкага вельмі

цікавая. Гэта быў чалавек бясспрэчна таленавіты і высокаадукаваны. Ён глыбока ведаў філасофію і гісторыю, пісаў навуковыя працы, песні і сачыненні да іх музыку, свабодна валодаў некалькімі замежнымі мовамі, чытаў у арыгінале грэчаскіх і лацінскіх класікаў. Але больш за ўсё праявіў сябе як паэт і драматург.

М. Мусніцкі быў чалавекам цяжкага лёсу. Ён нарадзіўся ў 1765 годзе на Полаччыне ў збяднелай шляхецкай сям'і. Атрымаў адукацыю ў Полацкім езуіцкім калегіуме — адзінай навучальнай установе, што знаходзілася палізію. Паводле слоў сучаснікаў, ён «ужо ў самым раннім узросце праяўляў надзвычайную кемлівасць і ста-

М. Мусніцкага, гэта быў перакананы прыхільнік рэакцыі.

Калі ў 1820 годзе з'явіўся ўказ аб выгнанні езуітаў з Расіі, ён у ліку іншых 320 членаў ордэна быў дастаўлены паліцыяй да руска-аўстрыйскай граніцы і па дагавору перапраўлены ў Аўстрыю. У 1842—1844 гадах у Вене выйшла яго трохтомная праца «Філасофскія разважання», якая ўключала логіку, метафізіку і этыку і была пранізана лютай нянавісцю да ідэй Асветы і матэрыялістычнай філасофіі. Такім жа быў і другі твор В. Бучынскага, прысвечаны філасофіі рэлігіі, таксама выдадзены ў Вене ў 1842 годзе.

І вось менавіта яму айцы-ігнаціянцы

Па слядах завытай палемікі

З ГІСТОРЫІ ІДЭЙНАЙ БАРАЦЬБЫ У БЕЛАРУСІ І ЛІТВЕ
У ПЕРШАЙ ЧВЭРЦІ XIX СТАГОДДЗЯ

ласць розуму».

Езуіцкія патэры, якія звярнулі ўвагу на таленавітага хлопчыка, зрабілі ўсё магчымае, каб залучыць яго на службу «Таварыства Ісуса», і ён пазней уступіў у рады ордэна. Так М. Мусніцкі апынуўся ў лагеры рэакцыі. Ён абавязаны быў складаць шматлікія і вельмі сумныя лацінскія вершы, оды, паэтычныя пасланні, якімі ліслівыя полацкія езуіты асыпалі цароў і высокапастаўленых расійскіх вельмож, пазбаўляючы сябе ў той жа час магчымасці па-сапраўднаму займацца літаратурай і навукай. Акрамя таго, даводзілася выконваць шмат іншай работы: весці выкладанне ў калегіуме, клапаціцца аб гаспадарцы і г. д.

Пазбаўлены магчымасці займацца любімай справай удзень, ён вымушаны быў працаваць выключна па начах. Не бачычы рэальнага выхаду з такога становішча і не знаходзячы ў сабе мужнасці парваць з езуітамі, Мусніцкі, здароўе якога падарвала непапулярная праца, у поўным сэнсе слова зачы і памёр 16 студзеня 1805 года ў Полацку, не дасягнуўшы нават саракагадовага ўзросту.

Акрамя «Палтавы», яшчэ пры жыцці М. Мусніцкага былі выдадзены ў Полацку два буйныя яго творы: «Мініяцюрныя паэтычныя забавы» (1804) і «Тэатральныя забавы» ў двух тамах. Шмат літаратурных, а таксама філасофскіх і гістарычных твораў засталася ў рукапісах. Пасля смерці аўтара да ўсяго гэтага нават не дакранулася рука езуітаў. Больш аб ім у Полацку ніхто і ніколі не ўспамінаў, пакуль у «Дзенніку Віленскім» не з'явілася рэцэнзія Я. Стычынскага, накіраваная, як ужо гаварылася, не столькі супраць паэмы «Палтава», колькі супраць ордэна езуітаў.

Для палемікі з Янам Стычынскім езуіты мабілізавалі лепшыя сілы Полацкай акадэміі, і перш за ўсё, маладога прафесара тэалогіі, які замяніў на гэтай пасадзе памёршага італьянца І. Анжыаліні — Вінцэнца Бучынскага. В. Бучынскі таксама ўраджэнец Беларусі, але, у адрозненне ад

даручылі патушыць пажар ідэйнай вайны. Выступаючы як абаронца аўтара паэмы, Бучынскі запатрабаваў сабе месца для доказу на старонках «Дзенніка Віленскага». Асветнікі, якія рэальна ацэньвалі суадносіны сіл і імкнуліся пазбегнуць непатрэбных сутычак з самадзяржаўем, пад аховой якога знаходзіліся езуіты, пайшлі на ўступку і выканалі гэта патрабаванне. У «Дзенніку Віленскім» з'явіўся артыкул «Развагі В. Бучынскага над нататкамі Я. Стычынскага аб «Палтаве» — гераічнай паэме», у якой аўтар з усіх сіл імкнуўся абараніць інтарэсы езуіцкага ордэна. Паколькі ж спрэчка вялася пад выглядам абароны паэмы, то В. Бучынскі зрабіў вывад, што «Палтава» М. Мусніцкага «не з'яўляецца аднак такой нікчэмнай, як мяркуюць аб ёй крытыка».

Я. Стычынскі адмоўчацца не стаў. У наступным нумары «Дзенніка Віленскага» з'явіўся яго новы артыкул, яшчэ больш дзірэкт і рэзкі.

Езуіты перапахаліся. На дапамогу В. Бучынскаму падаспеў яшчэ адзін дыпламаваны езуіт, француз па нацыянальнасці, доктар тэалогіі Дэзідэры Рыхардо. Выгнаны з Францыі буржуазнай рэвалюцыяй, гэты рэакцыянер у 1792 годзе прыбыў у Полацк з адзінай мэтай — выкарчаваць тут перадавыя ідэі сучаснасці.

У «Полацкім месячніку» ў адказ на другі артыкул Я. Стычынскага з'явіўся артыкул Рыхардо пад назвай «Паведамленне аб жыцці і творах М. Мусніцкага, з дататкам зместу і ўрыўкам, перакладзеных з яго лацінскай паэмы «Вяртанне Хрыста з пекла». Гэта быў езуіцкі панегірык, накіраваны на абарону інтарэсаў ордэна пад выглядам абароны М. Мусніцкага.

Затым у Полацку асобным выданнем выходзіць «Адказ Вінцэнца Бучынскага на абвінавачанні Яна Стычынскага супраць абароны паэмы Мусніцкага над назвай «Палтава». У ёй аўтар не толькі адстойвае інтарэсы ордэна, але і падвяргае крытыцы Каперніка, Вальтэра, Снядэцкага і іншых прагрэсіўных мысліцеляў.

Так у арбіту спрэчкі аб «Палтаве» былі ўцягнуты праблемы філасофіі, педагогікі, гісторыі, рэлігіі. Друкавым органам, які адлюстроўваў погляды асветнікаў, быў «Дзеннік Віленскі». Яму супрацьстаяў рэакцыяны «Полацкі месячнік» — часопіс езуітаў.

Асветнікі вырашылі ўзмацніць наступленне. У 1818 годзе ў Вільні пачынае выходзіць газета «Улічныя ведомости», дзе барацьба вядзецца ўжо не супраць адной якой-небудзь асобы або праблемы, а супраць усяй Полацкай езуіцкай акадэміі і езуіцкага светапогляду ў цэлым. Рэдактарам «Ведомостей» быў адзін з лідэраў Асветы ў Беларусі і Літве Енджэй Снядэцкі — брат Яна Снядэцкага. Газета ўказвала на выключна цяжкае становішча сялянства, крытыкавала клерыкалізм. Артыкулы «Улічных ведомостей» бічалі маральную дэградацыю і невуцтва шляхты, выкрывалі цемрашальства і фанатызм духавенства. Але больш за ўсё, зразумела, даставалася Полацкай акадэміі — цэнтру ваўнічага каталіцызму.

Так, у артыкулах «Гісторыя аб Ал'ялінскіх званых» Рыхтэр, выкарыстоўваючы дасціпны сюжэт рамана Франсуа Рабле «Гарганцюа і Пантагрюэль», рашуча крытыкуе абскурантызм полацкіх патэраў, іх дамаганні на галоўную ролю ў жыцці грамадства. Езуіты, напрыклад, лічылі, што «званца без званой» — тое ж, што прамоўца без языка, сляпы без палкі, паэт без рыфмы, суддзя без кішэні, студэнт без кнігі». Званца ж, паводле іх разумення, гэта грамадства, езуіцкі ордэн — зван, які закліканы напаўняць яго жыццё гукам неабходнай танальнасці, гэта значыць зместам.

Так палеміка, якая пачалася крытыкай «Палтавы», перайшла на больш абшырныя праблемы светапогляду і зусім пакінула ўбаку першапачатковую зачэпку для спрэчкі.

Спрэчка вакол «Палтавы» — цікавае сведчанне ўпартай ідэйнай барацьбы, якая закончылася тым, што ў красавіку 1820 года паліцыя даставіла да аўстрыйскай граніцы 223 езуітаў з 343, якія знаходзіліся ў Расіі, і пераправіла іх у Аўстрыю. Другая партыя — 95 чалавек — была выслана з Расіі ў наступным годзе. 23 езуіты адмовіліся ад ордэна і засталіся ў Расіі. Два апошнія езуіты пакінулі Расію ў 1827 годзе. Так, адны рэакцыянеры адмовіліся ад паслуг другіх, загладжваючы, праўда, сваю «грубасць» невялікай «кантрыбуцыяй»: старэйшым езуітам было дадзена на дарогу па 50 малодшым — па 25 рублёў, а ўсяго Расія затраціла на гэту аперацыю 200 тысяч рублёў серабром.

У тым, што езуіты вымушаны былі пакінуць Расію, немалая заслуга польскіх і беларускіх асветнікаў. Менавіта яны сваёй яскравай і бясстрашнай крытыкай, сваімі наступальнымі публікацыямі паставілі пад сумненне адарваныя ад жыцця метады і сістэму выхавання езуітаў, іх рэлігійны фанатызм і абскурантызм, выкрылі іх рэакцыяную дзейнасць у барацьбе з дасягненнямі перадавой навукі і філасофіі, іх намаганні, накіраваныя на падтрымку струхлелага феадальнага ладу. Карацей, і без таго невысокай аўтарытэт езуітаў быў зусім падарваны выступленнямі асветнікаў — і ў гэтым неаспрэчнае сведчанне жыццёвасці і сілы асветніцкай ідэалогіі ў Беларусі і Літве, у гэтым яе неаспрэчная гістарычная заслуга.

Вячаслаў ШАЛЬКЕВІЧ,
кандыдат філасофскіх навук.

ПА ЭТ — ПАЎПРЭД НАРОДА

Першым пераклаў Янку Купалу на ўкраінскую мову Паўло Тычына. Гэта быў верш «Як цвіла каліна ў лесе». Сустрэча Я. Купалы і Я. Коласа з П. Тычынам у 1926 годзе ў Харкаве паклала пачатак шчырай дружбе на ўсё жыццё.

У дні Вялікай Айчыннай вайны Я. Купала і П. Тычына жылі нейкі час у Маскве. Неаднаразова сустракаліся і гутарылі. У той нялёгкае час страцілі свае архівы многія пісьменнікі, у тым ліку і Паўло Тычына. Нейкім чынам захаваўся ў яго сям'і адзін ліст ад Я. Купалы. Іван Дамінікавіч пісаў 8 мая 1930 года: «Вельмі паважаны і дарагі Паўло Рыгоравіч! Хацелася б мне даведацца ад Вас, як стаіць справа з маім зборнікам перакладаў на ўкраінскую мову... Шчыра Вам дзякую за Вашу кніжку. Як толькі выйдзе мой

новы том, я зараз жа вышлю». У канцы ліста Купала паведамляе: «Беларускае дзяржаўнае выдавецтва вырашыла выдаць на беларускай мове творы Шаўчэнкі... Мне прапануюць узяць на сябе частку перакладаў і агульную рэдакцыю.

Чакаючы ад Вас адказу, застаюся шчыра Вам адданы Янка Купала».

Лідзія Патроўна, удава Тычыны, расказала, што Паўло Тычына высока цаніў паэзію Я. Купалы і часта на памяць на мове арыгінала чытаў сваім гасцям яго творы.

...1939 год. 4 мая ў памяшканні Вярхоўнага Савета Украінскай ССР адкрыўся Усесяюзны пленум, прысвечаны 125-годдзю з дня нараджэння Тараса Шаўчэнкі. Старшынёй быў Аляксандр Фадзееў. Дэлегатаў віталі Аляксей Талстой і Паўло

Тычына. З дакладам выступіў Аляксандр Карняйчук. У склад прэзідыума ад беларускай дэлегацыі былі абраны Янка Купала, Якуб Колас і Міхась Лынькоў.

Выступіў Янка Купала. Ён гаварыў пра адзінства двух братніх народаў — беларускага і ўкраінскага, пра тое, што здзейсніліся мары Т. Шаўчэнкі аб братэрстве.

Закончыў прамову Янка Купала так: «Мне, таварышы, даручана ў знак гэтага вялікага і непарушанага брэцтва перадаць сціплы падарунак беларускіх савецкіх пісьменнікаў — партрэт Тараса Рыгоравіча Шаўчэнкі. Партрэт зроблены ў Мінску майстрам радыёзавода Гебелевым з некалькіх тысяч кавалачкаў драўніны. Тут ёсць вельмі рэдкія пароды дрэў, якія ўпрыгожваюць нашу Беларусь. Марчыма, што тут ёсць кавалачкі і тых стогадовых дрэў, якія некалі журботна шумелі над галавой Тараса Шаўчэнкі, калі ён прыгонным памешчыка Энгельгарта ішоў беларускімі лясамі з Вільні ў Пецярбург».

Шчырая дружба звязвала Янку Купалу з украінскім паэтам Тарэнем Масэнкам. Пазнаёміліся яны ў Мінску ў 1928 годзе. Вярнуўшыся дамоў, Тарэнь Масэнка заняўся перакладам першаў Купалы. Пазней Дзяржвыдавецтва Украіны вырашыла выдаць асобнай кніжкай паэму Я. Купалы «Над ракою Арэсай». Пераклад быў даручаны Тарэню Масэнку, а Паўло Тычына даў згоду быць рэдактарам. Увосень 1936 года свежае выданне Т. Масэнка прывёз у Мінск і падарыў Купалу. Івана Дамінікавіча дужа ўзрадавала яго кніжка на ўкраінскай мове. Пасля той сустрэчы Т. Масэнка пісаў пра Я. Купалу: «Усё падабалася ў ім. Яго любілі, як любяць бацьку, бо Я. Купала даў нас быць цудоўным прыкладам сапраўднага чалавека. «Я дужа рады, што мая кніжка выйшла на ўкраінскай мове, — казаў ён павольна і разважліва, — бо вельмі люблю і вашу мову і зямлю вашу цудоўную...»

Вершы і паэмы Янкі Купалы перакладалі на ўкраінскую мо-

ву каля пятнаццаці таленавітых паэтаў. Гэта — Максім Рільскі, Андрэй Малышка, Мікола Нарнібеда, Іван Няхода і інш. Пра творчасць Купалы змешчана шмат літаратуразнаўчых і крытычных артыкулаў у газетах часопісах Украіны. Вершы Купалы нярэдка гучаць па Украінскім радыё і тэлебачанню. Іх чытаюць на літаратурных вечарах артысты тэатра «Слова» пры Саюзе пісьменнікаў УССР. З вялікім поспехам прымаюцца спектаклі па Купалавых п'есах. Прыгледваю гасролі акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы ў Кіеве ў 1953 годзе, напярэдадні святкавання 300-годдзя ўз'явання Украіны з Расіяй. Усіх узрушыла «Паўлінка». Акцёрам даводзілася спыняцца і чакаць, пакуль людзі скончаць смяцца і пляскаць у далоні. Пасля спектакля пад апладысменты яшчэ і яшчэ падымалася заслона. Людзі ніяк не хацелі развітацца з цудоўнай Купалавай п'есаю.

Аляксей СЛЕСАРЭНКА,
заслужаны дзеяч культуры
БССР.

ТРЫСТА ЦЁПЛЫХ СУСТРЭЧ

ПАЧУЦЦЕ СЯМ'І

«Ёсць самае цудоўнае і светлае пачуццё, якое кроўна родніць і яднае народы нашай вялікай Савецкай краіны, — пачуццё сям'і адзінай...» — сказаў пры сустрэчы ў мінскім аэрапорце сакратар ЦК Кампартыі Украіны В. Маланчук.

Пачуццё сям'і адзінай... Гэтыя крылатыя словы вядомага ўкраінскага паэта Паўла Тычыны ўпершыню прагучалі чатыры дзесяцігоддзі таму назад і ўвайшлі ў свядомасць мільёнаў савецкіх людзей як лаканічная формула, што адлюстроўвае адну з ярчайшых рыс савецкага характару, інтэрнацыяналісцкі дух савецкага спосабу жыцця.

Непарыўна знітаваны супрацоўніцтвам у эканоміцы, навуцы і культуры ўсе савецкія рэспублікі. У розных куткі нашай краіны ідуць машыны з Масквы і Ленінграда, аўтамабілі — з Горкага і Крэменчуга, Жодзіна і Запарожжа, трактары — з Мінска, Валгары і Харкава. Хлеб і метал, вугаль і нафта, лес і баваўна — усе невычэрпныя багаці зямлі і яе нетраў належыць народу. Такім жа агульным здабыткам з'яўляецца і савецкая культура, у скарбніцу якой увайшлі лепшыя творы нацыянальных літаратур і мастацтваў братніх народаў СССР. Восем чаму на святкаванні 50-годдзя Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік Генеральны сакратар ЦК КПСС Леанід Брэжнёў сказаў, што «наша культура — сацыялістычная па зместу... разнастайная па сваіх нацыянальных формах і інтэрнацыяналісцкая па свайму духу і характару».

Украінцаў і беларусаў звязвае асабліва моцная і шчырая дружба, карэнні якой ідуць з выбінь стагоддзяў нашай агульнай гісторыі. Пад сцягамі Багдана Хмяльніцкага мужныя сыны Украіны разам з беларускімі сялянамі хадзілі ў бой за волю, бясстрашна змагаліся па брацімы ў паўстанчых атрадах Кастуся Каліноўскага. Чырвоны Кастрычнік прынёс нашым народам доўгачаканую волю і лепшую долю. Яшчэ мацнейшым стала наша брацтва і вытрымала выпрабаванне на трываласць у барацьбе за заваёвы рэвалюцыі, на будоўлях першых пяцігодак, у суровыя дні Айчыннай вайны. На мармуровых плітах абеліскаў чаргуюцца прозвішчы лепшых сыноў украінскага і беларускага народаў.

За трыццаць пасляваенных гадоў нашы сувязі яшчэ больш пераплаліся. Мы супрацоўнічаем ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі, навуцы, культуры, і ў гэтым адна з умоў нашага поспеху. Выступаючы на мітынг, што адбыўся на Прывакзальнай плошчы, дзе апоўдні 22 мая мінчане горака віталі 1 250 прыбыўшых на Дні пасланцоў украінскага народа, старшыня рэспубліканскага савета па праваздаенню Дзён, намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР Н. Сняжкова сказала: «Менавіта ў брацкай дружбе савецкіх людзей закладзены тыя магутныя сілы, якія забяспечваюць імклівы ўсебаковы рост і росквіт усёй краіны і кожнай рэспублікі наасобку».

Урачыстае адкрыццё Дзён літаратуры і мастацтва Украінскай ССР у Беларусі адбылося ў зале Дзяржаўнага вялікага тэатра оперы і балета БССР.

МАСТАЦТВА БРАТНЯГА НАРОДА

Мы добра ведаем украінскую літаратуру і мастацтва. Бо яшчэ з даўніх часоў дзеячы культуры нашых рэспублік звязаны творчай садружнасцю, пачатак якой паклалі Янка Купала і Паўло Тычына. Кожны год у беларускіх выдавецтвах выходзяць кнігі ўкраінскіх аўтараў, у лепшых залах рэспублікі гаспадарыць выканаўцы і цэлыя калектывы ўкраінскіх майстроў мастацтваў. Яшчэ больш мы пазнаёмліліся з культурай суседкі рэспублікі за дзесяць леташніх Дзён літаратуры і мастацтва Беларускай ССР на Украіне. Зараз украінцы прыехалі да нас у гасці. І беларусы шчыра гавораць: «Добры дзень табе, зала-та Украіна, нізкі паклон твайму таленавітаму, мудраму народу!»

На свята прыехалі лепшыя калектывы і выканаўцы, пісьменнікі, мастакі, перадавікі вытворчасці, славутыя людзі Украіны, кіраўнікі партыі і ўрада УССР, грамадскія дзеячы. Дэлегацыю ўзначальваюць сакратар ЦК Кампартыі Украіны В. Маланчук і намеснік Старшыні Савета Міністраў УССР П. Трынько.

За час Дзён — з 22 мая па 2 чэрвеня — адбылося каля трохсот сустрэч майстроў украінскага мастацтва з жыхарамі ўсіх 117 раёнаў нашай рэспублікі. Перад хлебарабамі, рабочымі заводаў і прадпрыемстваў, перад студэнтамі і школьнікамі, воінамі арміі выступілі пісьменнікі лаўрэат Ленінскай і Дзяржаўнай прэміі СССР Алесь Ганчар, Герой Савецкага Саюза Юрый Збанацкі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Барыс Алейнік і шмат іншых літаратараў Украіны; вядомыя мастацкія калектывы — такія, як заслужаны акадэмічны ўкраінскі народны хор імя Вяроўкі, заслужаны сімфанічны аркестр УССР, заслужаны акадэмічны ансамбль танца, заслужаная капэла бандурыстаў, заслужаная харавая капэла «Трэмбіта», разам з імі выступілі народныя артысты СССР Д. Гнацюк, Я. Мірашнічэнка, Д. Петрыненка, А. Салаўяненка, імёны якіх добра вядомы аматарам спеваў у нашай краіне і за мяжой. Творчыя калектывы Украіны далі за гэты час 160 канцэртаў у розных

кутках нашай рэспублікі.

У Мінску экспануюцца выстаўка выяўленчага мастацтва і народнай дэкаратыўна-прыкладной творчасці Украінскай ССР, выстаўка кнігі, фотавыстаўка «Савецкая Украіна». У гарадах і раёнах рэспублікі прайшоў фестываль мастацкіх і дакументальных фільмаў кінастудый Украінскай ССР. Перасоўныя мастацкія выстаўкі паказаны ў Віцебску і Брэсце.

Чатырохмільённую армію ўдзельнікаў мастацкай самадзейнасці Украіны прадстаўлялі заслужаныя ансамблі танца «Бурштын» з Кіраваграда, «Дніпро» з Днепрадзяржынска і «Юнацтва» з Львова, народны ансамбль танца «Буравеснік» з Харкава і іншыя.

ДЗЕСЯЦЬ СВАТОЧНЫХ ДЗЁН

Яны пачаліся адразу, як толькі раніцай 22 мая поезд з украінскімі гасцямі трапіў на беларускую зямлю. Шчыра і сардэчна сустрэлі іх гамяльчане Дзяўчаты ў нацыянальных касцюмах паднеслі гасцям пышны каравай і букеты яркіх веснавых кветак са словамі: «Сардэчна запрашаем, дарагія ўкраінскія сябры! Ласкава прасімо, дарогі ўкраінскі друзі!»

Такімі ж словамі на чырвоных транспарантах сустрэў іх Мінск. Частка гасцей прыбыла самалётам, іх віталі мінчане ў аэрапорце нашай сталіцы. Затым на Прывакзальнай плошчы адбыўся ўрачысты мітынг. «Сваё знаходжанне на зямлі пабрацімаў мы разглядаем як цудоўную магчымасць бліжэй і глыбей пазнаёміцца з дасягненнямі працоўных Беларускай ССР у развіцці народнай гаспадаркі, з духоўнай скарбніцай іх самабытнага мастацтва», — сказаў у адказ на прывітанне намеснік Старшыні Савета Міністраў УССР П. Трынько.

Дням украінскай літаратуры і мастацтва ў Беларусі была прысвечана прэс-канферэнцыя дэлегацыі Украінскай ССР, якая адбылася ў той жа дзень у Доме кіно.

23 мая. Выканаўцы і калектывы, пісьменнікі і артысты эстрады Украіны раз'ехаліся па Міншчыне і далі першыя канцэрты перад працоўнымі вобласці.

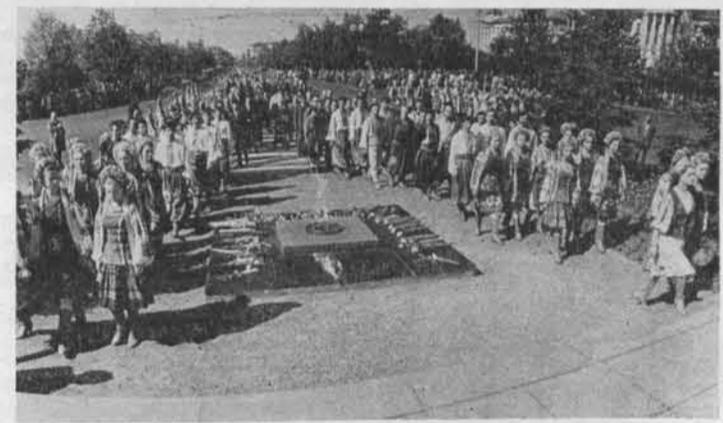
24 мая. У першай палове дня ў Цэнтральным Камітэце КПБ адбылася гутарка кіраўнікоў Кампартыі Беларусі і ўрада рэспублікі з дэлегацыяй Украін-

літаратуры і мастацтва брацкага украінскага народа па сутнасці ўвасабляюць і выражаюць непарушную дружбу і маналітнае адзінства савецкіх народаў і даюць нашым людзям узаемаўзабагачальны духоўны зарад, яны выражаюць жывую дзейную сілу сацыялістычнага інтэрнацыяналізму».

Апоўдні адбыліся ўрачыстыя цырымоніі ўскладання кветак і гірлянд да помнікаў У. І. Леніну, воінам і партызанам на плошчы Перамогі, Янку Купалу і Якубу Коласу. Літаратары Украіны павывалі на радзіме Янкі Купалы ў Вязынцы, а таксама наведалі яго Дом-музей у Мінску.

Увечары ў Дзяржаўным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета БССР адбылося ўрачыстае адкрыццё Дзён літаратуры і мастацтва Украінскай ССР у Беларусі, якое завяршылася вялікім святочным канцэртам майстроў мастацтваў Украіны.

Свята ўкраінскага мастацтва прайшло па ўсёй Беларусі. Праз жывыя калідоры сустрэкаючых, праз букеты кветак і мелодыі ўрачыстых маршаў

Даўнія сябры — народны пісьменнік Беларусі Іван ШАМЯКІН (злева) і ўкраінскі пісьменнік, лаўрэат Ленінскай прэміі Алесь ГАНЧАР; 24 мая ўкраінская дэлегацыя ўсклала кветкі да Вечнага агню ў Мінску (ніжні здымак).

скай ССР на чале з сакратаром ЦК Кампартыі Украіны В. Маланчуком. Вітаючы гасцей, кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КПБ Пётр Машэраў сказаў, што «Дні

уязджалі гасці ў гарады і вёскі рэспублікі. Іх чакалі, частавалі хлебам-салю, запрашалі быць, як дома. І кожная такая сустрэча застанецца ў памяці і гасцей і гаспадароў».

НА ЗДЫМКАХ: вялікая экспазіцыя палотнаў украінскіх мастакоў прадстаўлена ў Палацы мастацтва; зямлю ўкраінскіх гарадоў-герояў прынеслі гасці братняй рэспублікі да абеліска на плошчы Перамогі ў Мінску.

Фота М. БАНДАРЫКА.

ДЗЯУЧЫНА ў белым халаце падышла да пліты і ўсыпала ў каструлю з кіпячай вадой светлую крупку. Паглядзела на гадзіннік. Роўна праз пяць мінут з усмешкай далажыла:

— Пюрэ гатова.

Гэтак жа хутка кожная гаспадыня зможа прыгатаваць смачнае і звычайнае для нас блюда з бульбы. І не толькі гэта. Асартымент будзе прапанаваны разнастайны. І не трэба чысціць бульбу, мыць, затым доўга варыць яе. Пры карыстанні канцэнтратам да стала можна запрасіць праз лічаныя хвіліны. Хутка і зручна.

Можна, гаспадыні, зберагаючы свае кансерватыўныя ўяўленні, не адразу кінуцца на на-

«кухня»-лабараторыя. Тут мноства мініяцюрных устаноў і звычайныя на кожнай кухні мясарубка, тарка, сушылка... Дзіўным такое спалучэнне здаецца толькі на першы погляд, бо менавіта пасля аналізу традыцыйных метадаў апрацоўкі бульбы з'явіліся «правобразы» будучых прамысловых машын і аграгатаў, на некаторыя з іх выдзелены аўтарскія пасведчанні.

Пры стварэнні новых канцэнтратаў важкае слова належыць хімікам і біёлагам. У іх свае патрабаванні. Дзякуючы карпатлівай даследчыцкай працы ўдалося стварыць новую метадку вызначэння якасці прадукта: выявілася, напрыклад, што вялікая колькасць разбітых

БУЛЬБА ДЛЯ ПАЛЯРНІКАЎ

вінку, а вось турысты, палярнікі ўжо ацанілі канцэнтраты з бульбы.

Распрацоўвае такія прадукты спецыяльны навукова-даследчы інстытут, які знаходзіцца ў Мінску.

— Каму, як не Беларусі, займацца гэтым, мы — самая «бульбяная» рэспубліка.

Бадай, гэтыя меркаванні, выказаныя ў размове са мною Таццянай Святаслаўскай, загадчыцай аддзела новых відаў прадуктаў з бульбы, і паслужылі дванаццаць гадоў назад прычынай для стварэння ў Мінску Усесаюзнага навукова-даследчага інстытута па вытворчасці прадуктаў харчавання з бульбы. Падначаленыя яму Ганцавіцкі завод, гароднінасушыльны цэх у Пухавічах даюць шырокае магчымасці для практычнай дзейнасці ўсім 104 навуковым супрацоўнікам. Больш за 250 страў з бульбы ведае нацыянальная кухня. Мэта вучоных — як мага большую колькасць іх прапанаваць насельніцтву ў выглядзе зручных і смачных канцэнтратаў.

Раней у краіне выпускалася 10 назваў прадуктаў з бульбы. За апошнюю пяцігодку распрацавана яшчэ 12: крэкеры, суфле і іншыя.

У лабараторыях нараджаюцца прадукты будучага. Пачатак пачаткаў, адкуль разыходзяцца прапановы і рашэнні, — выпрабавальны стэнд. Уласна, на стэнд гэта не падобна, хутчэй —

клетак паніжае якасць. Лепш, каб пры апрацоўцы адбывалася міжклеткавае драбненне. Затое спрыяе якасці павышанае ўтрыманне растваральных вугляводаў. Праведзена тут і яшчэ адно важнае даследаванне. Вядома, што селекцыянерамі выведзена больш як 100 гатункаў бульбы. Вучоным інстытута выпрабавалі ўсе, перш чым адабралі патрэбную сыравіну для перапрацоўкі. У выніку гадавы эканамічны эффект на вытворчасці склаў 848 тысяч рублёў.

Калі атрымана станоўчая ацэнка новага прадукта, у механічнай майстэрні прыступаюць да канструявання паўпрамысловых узораў машын — яны будуць затым выпрабаваны на Ганцавіцкім доследным заводзе і, калі апраўдаюць сябе, знойдуць прымяненне на вытворчасці.

А навуковыя супрацоўнікі інстытута ў гэты час ужо заняты пошукамі новых рашэнняў. Яны знаёмяцца з літаратурай — у першую чаргу па кулінарыі: як яшчэ можна аблегчыць працу гаспадыні ў прыгатаванні таго ці іншага блюда. Аддзел інфармацыйнай службы можа прадаставіць для азнаямлення 40 тысяч адзінак галіновага фонду і 40 тысяч — патэнтнага на мікраносьбітах. Сабрана тут і зарубежная фірменная інфармацыя.

Н. СІМУРАВА.

Нават цяжка сказаць, хто першы дадумаўся спалучыць у адно футбол і мотагонкі. Але ў хуткім часе мотабол — так сталі называць новую гульню — набыў вялікую папулярнасць сярод аматараў спорту. Зараз праводзяцца рэспубліканскія і ўсесаюзнае першынствы па мотаболу. НА ЗДЫМКУ: момант гульні паміж беларускімі камандамі «Зара» (Мінск) і «Прыпяць» (Мазыр).

ВЫСТАЎКІ

ПОЦІСК РУК ГАРАДОЎ-ГЕРОЯЎ

У Брэсце адбылася традыцыйная філатэлістычная выстаўка гарадоў-герояў. На ўрачыстае адкрыццё выстаўкі «Стаялі насмерць» у Брэст прыбылі старшыня Праўлення Усесаюзнага таварыства філатэлістаў, удзельнік абароны Ленінграда, народны мастак РСФСР, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР А. Яр-Краўчанка, намеснік старшыні таварыства генерал-маёр запаса І. Марасанаў, дэлегацыя філатэлістычных арганізацый гарадоў-герояў.

Журы адабрала лепшыя калекцыі, якія расказваюць аб масавым гераізме савецкіх салдат на франтах Вялікай Айчыннай вайны, самаадданай працы савецкіх людзей у тыле, партызанскім руху, вызваленчай місіі Савецкіх Узброеных сіл, гераічнай працы савецкага народа ў гады пасляваенных пяцігодкаў.

На 200 стэндах размясцілася экспазіцыя. Наведвальнікі з цікавасцю разглядаюць франтавыя пісьмы, пасланыя з блокаднага Ленінграда і гераічнага Севастопаля, салдацкія трохкутнікі з адзнакамі воінскай цэнзуры і штэмпелямі палявой пошты, пісьмы, адпраўленыя наперадні вайны з Брэсцкай

крэпасці і 9 мая 1945 года — з пераможанага Берліна.

Журы падвяло вынікі выстаўкі. Беларускія калекцыянеры з Мінска і Брэста заваявалі адзін залаты, адзін пазалочаны, тры сярэбраныя і адзін пасярэбраны медалі.

Сымвалічна, што выстаўка «Стаялі насмерць» размясцілася ў казематах крэпасці, у тых залах, у вокны якіх у чэрвені 1941 года білі фашысцкія пушкі і кулямёты. Да гэтага часу сцены залаў захоўваюць следы асколкаў, жорсткіх баёў. Яны напамінаюць нам аб тых, хто не шкадуючы свайго жыцця адстаяў мір і шчасце будучых пакаленняў.

Л. КОЛАСАЎ.

ПРЫРОДА І ФАНТАЗІЯ

Фантазіруе, як вядома, чалавек — у аднаго большыя, а ў другога меншыя здольнасці на выдумку. Аднак калі ўважліва агледзецца навокал, то выявіцца, што прырода таксама валодае сваімі мудрагелістымі формамі фантазіі. Патрэбна толькі злучыць фантазію чалавека і прыроды і атрымаецца непаўторнае па прыгажосці мастацтва.

Мастацтва гэтае, а дакладней — выстаўку дзіцячай студыі лясной скульптуры «Прырода і фантазія», можна было ўбачыць у Мінску, у гандлёвым цэнтры мікра-раёна Чыжоўка-4. Яе арганізавала дома-кіраўніцтва № 39 Ленінскага раёна сталіцы.

Аўтары больш за сто экспанатаў лясной скульптуры і мастацкіх кампазіцый з прыродных матэрыялаў — школьнікі ўзростам ад 8 да 14 год. У вольны ад вучобы час яны хадзілі ў лес, шукалі карані старых дрэваў, сучкі і стваралі з іх казачныя фантастычныя скульптуры. Лена Радзевіч, напрыклад, прынесла на выстаўку смешнага пудзеля, Саша Драздоў прадставіў грацыёзную балерыну, Лёня Дулуб — важнага паўліна. А Лёню Цэгалка ўдалося змайстраваць «Ярошку» — забаўнага дзядочка, які нібыта прышоў здрымухага ляснога гушчару. «Пірат», «Фігурыст», «Хутарок», «Дэльфін», «Пантэра» — усе гэтыя дзіцячыя работы вабяць і хвалюць.

Д. ГЕРМАН.

НАДЕЖДА

Музыка А. ПАХМУТОВОЙ

Стихи Н. ДОБРОПРАВОВА

СПОКОЙНО

Све_ тит не_зла_ко_ ма_ я_ звез_ да,
сно_ ва_ мы_ о_то_ ра_вы_ от_ до_ ма,
сно_ ва_ меж_ ду_ на_ ми_ го_ро_ да,
взлет_ ны_е_ ог_ ни_ а_ э_ ро_ дро_ мов...
Здесь_ у_ нас_ ту_ ма_ ны_ и_ лож_ ди,
хму_ рят_ ся_ хо_лод_ ны_ е_ рас_ све_ ты...
Здесь_ на_ не_ из_ ве_ дан_ ном_ ну_ ти
ждут_ за_мы_ сло_ ва_ ты_ е_ сю_ же_ ты...
Пропев
лож да_ мой_ ком_ пас_ зем_ной, а_ у_
да ча_ мя_гра_ да_ за_ сме_ лость... А
вес_ ни... до_ воль_ но_ од_ной, чтоб
толь_ ко_ о_ до_ме_ в_ ней_ не_ лось // не_ лось

Светит незнакомая звезда,
Снова мы оторваны от дома,
Снова между нами города,
Взлетные огни аэродромов...

Здесь у нас туманы и дожди,
Хмурятся холодные рассветы...
Здесь на неизведанном пути
Ждут замысловатые сюжеты...

ПРИПЕВ:

Надежда — мой компас земной,
А удача — награда за смелость...
А песни... довольно одной,
Чтоб только о доме в ней
пелось.

Ты поверь, что здесь, издали,
Многое теряется из виду.

Тают грозовые облака,
Кажутся нелепыми обиды.
Надо только выучиться ждать,
Надо быть спокойным

и упрямым,
Чтоб порой от жизни получать
Радости скупые телеграммы...
ПРИПЕВ.

И забыть по-прежнему нельзя
Все, что мы когда-то недопели,
Милые, усталые глаза,
Синие московские метели...
Снова между нами города,
Жизнь нас разлучает, как
и прежде.

В небе незнакомая звезда
Светит, словно памятник
надежде.

ПРИПЕВ.

ГУМАР

— Я нічога не забыўся на
стале?
— Не, нават чаявых.

— Я хацеў бы застрахаваць
ца ад пажару.
— Пачакайце трошкі.
— Гэта спешна, у мяне дом
гарыць.

— Самы лепшы від спорту —
бокс.
— Вы баксёр?
— Не, я зубны ўрач.

— Гэты біфітэкс такі цвёр-
ды, што я не магу яго разрэ-
заць.
— Зараз я памяню вам
нож.

САКРАТАР. Чалавек, які чакае

ў прыемнай, вельмі хвалюючай.
НАЧАЛЬНІК. Ну, я ж ведаю,
больш гадзіны гавару, што праз
дзе мінуты яго прыму.

— Вы мне пашылі гэтыя
штаны кароткімі.
— Не, гэта ў вас крыху доў-
гія ногі.

— Чаму вы спіце ў акумуля-
рах?
— Бо я стаў настолькі блі-
зарукім, што ў сне не пазнаю
людзей.

— Помніш, тата, што
таксама пазычаў грошы, каб
быў маладым.
— Але ж дайгі аддаваў мо-
бацька.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44. ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82,
33-02-80, 33-03-15, 33-01-97.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва
ЦК КП Беларусі.
Зак. 774.